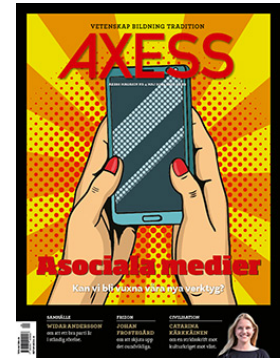

17 MAJ 2024

Rainer Zitelmann: Därför är statlig industripolitik dömd att misslyckas

(<https://www.svensktidskrift.se/rainer-zitelmann-darfor-ar-statlig-industripolitik-domd-att-misslyckas/>)

Statsdriven industripolitik är dömd att misslyckas av samma skäl som att planekonomi är det. Detta är en av de teser som utforskas i en ny bok av den ansedda kinesiska ekonomen Weiyang Zhang, professor vid Pekings universitet. Zhang är allmänt erkänd som Kinas ledande förespråkare för den fria marknadens principer och han spelade en viktig roll i utformningen av Deng Xiaopings ekonomiska politik i slutet av 1980-talet och 1990-talet. Zhangs inflytande har dock avtagit på senare år i takt med att Kina har gått över till en mer statsdriven industripolitik. I den nyutkomna boken, *Re-Understanding Entrepreneurship*, utgiven av Cambridge

University Press, kritiserar Zhang både kinesisk och amerikansk industripolitik. Dessa har, skriver han, båda påverkat varandra och lett till en spiral av misstag: ”Delvis som svar på Kinas industripolitik har den amerikanska regeringen också på olika sätt infört industripolitik under de senaste decennierna. Exempel på detta är antagandet av CHIPS and Science Act och Inflation Reduction Act.”

När västerländska politiker tror att Kinas ekonomiska framgång är ett resultat av statlig ekonomisk styrning eller industripolitik, så är detta en feltolkning av Kinas framgång, förklarar Zhang. I ett arbetsdokument från World Economic Forum som publicerades för fem år sedan konstaterades att ”Kinas privata sektor ... fungerar nu som den främsta drivkraften för Kinas ekonomiska tillväxt. Kombinationen av siffrorna 60/70/80/90 används ofta för att beskriva den privata sektorns bidrag till den kinesiska ekonomin: den bidrar med 60 procent av Kinas BNP och står för 70 procent av innovationerna, 80 procent av sysselsättningen i städerna och står för 90 procent av de nya jobben. Privat förmögenhet står också för 70 procent av investeringarna och 90 procent av exporten.

Sedan 1980-talet har Kina upplevt många industripolitiska misslyckanden, men mycket få framgångar. Enligt Zhang berodde landets framgångar inte på grund av, utan trots statlig inblandning i ekonomin.

Anledningen till att industripolitiken hela tiden misslyckas är den felaktiga tron på att politiker och tjänstemän har bättre förståelse för framtidens mest lovande innovationer än miljontals entreprenörer och konsumenter. Enligt Zhang är det ett stort misstag att anta att regeringar kan förutsäga framtiden. Innovationer uppstår inte genom statlig planering, utan genom entreprenörskap. Entreprenörens roll förstås inte riktigt av vare sig politiker eller klassisk ekonomi. Innovationer härrör inte från vetenskapliga marknadsundersökningar, utan snarare från entreprenörers implicita kunskap (även känd som intuition). När en entreprenör gör ett misstag, vilket händer tillräckligt ofta, straffas denne på den konkurrensutsatta marknaden.

Problemet med statlig industripolitik är att även om den kan ge kortsiktiga framgångar, misslyckas den i slutändan på lång sikt. När misslyckanden uppstår rättas de ofta inte till, vilket leder till att politiker

fördubblar sina missriktade strategier. Denna cykel av intervention och misslyckande kallades träffande för interventionsspiralen av ekonomen Ludwig von Mises. Zhang sammanfattar detta fenomen på ett träffande sätt när han säger: "Regeringstjänstemän och experter är dock i allmänhet ovilliga att erkänna sina egna misstag eftersom misstag avslöjar deras egen okunnighet. Ett sätt att dölja misstag är att ge mer stöd till misslyckade projekt. Resultatet är det ena misstaget efter det andra!"

Det är ofta först i efterhand som industripolitikens misslyckande uppdragas, vilket exemplifieras av Japan, som tidigare hyllades som en stor framgång och en förebild för länder som Kina och USA. Nyare studier har dock visat att de 20 mest framgångsrika japanska industrierna knappt fick något stöd, medan de sju mest misslyckade industrierna fick mest statligt stöd.

Politiker i USA och Kina hämtar just nu inspiration från varandras sämsta politik, vilket Zhang visar: USA:s industripolitik under Joe Biden "provocerar den kinesiska regeringen att bli mer envis i sin industripolitik. Så olika länders industripolitik kan accelerera varandra."

Ett annat problem är att när industripolitiken misslyckas döljs detta ofta av en process av "självrättfärdigande". Ett exempel är främjandet av elfordon: "Om regeringen använder lagstiftning för att förbjuda användningen av bensindrivna fordon och endast tillåter elbilar till 2030, till exempel, kommer elimineringen av bensindrivna fordon att avgöra segern för elbilar. Detta bevisar dock inte att en industripolitik för att uppmuntra elbilar är korrekt.

Regeringars politik kan mycket väl eliminera teknik med större potential. Potentialen för framsteg inom bensindrivna fordon är fortfarande enorm. Det är marknaden, inte politikerna, som ska avgöra om det är innovativa förbränningsmotorer eller elbilar som ska segra.

Det är en historiens ironi att en ekonomiprofessor från Pekings universitet, vägled av Ludwig von Mises och Friedrich August von Hayeks läror, måste förklara principerna för kapitalistisk ekonomi och entreprenörskap för USA.

Rainer Zitelmann är författare till [Myter om kapitalism](https://forlag.svensktidskrift.se/myter-om-kapitalism/)
(<https://forlag.svensktidskrift.se/myter-om-kapitalism/>)

Artikeln är ursprungligen publicerad i [Washington Examiner](https://www.washingtonexaminer.com/opinion/3001611/spiral-mistakes-industrial-policy-destined-fail/)
(<https://www.washingtonexaminer.com/opinion/3001611/spiral-mistakes-industrial-policy-destined-fail/>)

◀◀ Ur arkivet: Nätbluffar – fara för det demokratiska samtalet?

Janerik Larsson: Håller demokratin på att ta slut? >>